

Zwarte Stern en Visdief liefst begin juni tellen

Tot begin juni komen er nog laat arriverende Zwarte Sterns bij. Foto: Albert de Jong

Herlegsels en late vestigingen

Legsels van sterns kunnen mislukken door overstromingen, predatie of (Zwarte Stern) ganzen die door de kolonie zwemmen. Na verlies van legsels of kleine jongen kunnen de vogels twee of zelfs drie keer aan een nieuw legsel beginnen. Dat doen ze gedurende een lange periode in voorjaar en zomer. Maar er zijn ook stern-vrouwtjes die niet opnieuw beginnen omdat ze uitgeput zijn. Daarnaast zijn er vroege starters maar ook individuen die zich veel later aansluiten bij andere of zelfs een nieuwe kolonie beginnen. Dat betekent dat je gedurende een lange periode nieuwe nesten kunt aantreffen waarvan je niet weet of het om nieuw aangekomen vogels gaat of individuen die opnieuw begonnen zijn. Door tellingen zoveel mogelijk uit te voeren in de meest optimale periode kunnen we voorkomen dat verplaatsingen een grote rol gaan spelen in de vastgestelde aantallen.

Zwarte Stern

De eerste Zwarte Sterns starten in de regel rond begin mei met de eileg. Tot eind mei/begin juni komen er nog laat arriverende sterns bij. Dankzij vele jaren onderzoek bleek dat gedurende een lange periode nieuwe legsels verschijnen. Een voorbeeld uit 2012 maakt dat inzichtelijk (figuur 1). Op 2 juni 2012 waren maximaal 22 paar met nesten aanwezig en op 17 juni nog

Zwarte Sterns en Visdieven broeden in kolonies. Het tellen van die kolonies lijkt eenvoudig (al zijn de broedplekken soms lastig te bereiken), maar er schuilen addertjes onder het gras. Dat komt vooral doordat het broedgedrag van de sterns is aangepast op het leven in dynamische landschappen met veel gevaren.

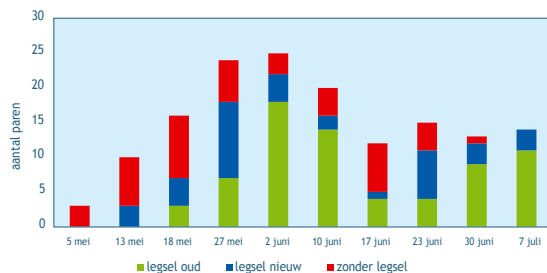
maar 5 paar. Dat jaar verloren de sterns frequent legsels of kuikens en begonnen opnieuw. Het totaal aantal nieuwe legsels over het hele seizoen 2012 bedroeg maar liefst 38. Maar er waren nooit meer dan 25 paar tegelijk in het gebied aanwezig (2 juni); meestal zelfs veel minder. Doordat niet alle paren opnieuw begonnen en het heel gebruikelijk is dat paren na verlies van hun legsel op een andere plek gaan broeden (soms op vele kilometers afstand), nam het tegelijk aanwezige aantal (paren en legsels) in de kolonie na 10 juni sterk af.

Visdief

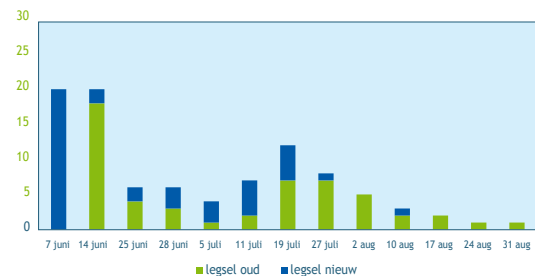
Visdieven komen gemiddeld iets eerder aan in Nederland dan Zwarte Sterns. In binnenlandse kolonies broeden ze vaak vanaf eind april/begin mei, maar in kustgebieden en in het IJsselmeer is dat pas vanaf midden mei het geval. Visdieven kunnen heel lang doorgaan met herlegsels, soms tot laat in augustus. Op De Kreupel is de kolonisatie jaarlijks vanaf begin juni

Visdieven komen gemiddeld iets eerder aan (foto van 28 april). Foto: Harvey van Diek

Figuur 1. Aantallen Zwarte Sterns in een kolonie van de Zouweboezem in 2012. Per bezoek is het aantal paren weergegeven dat aanwezig is zonder legsel, het aantal paren dat een nieuw legsel heeft en het aantal nesten met eieren of kuikens dat er sinds het vorige bezoek aanwezig was (legsel oud).

Figuur 2. Aantallen Visdieven in een proefvlak op De Kreupel, IJsselmeer, in 2013. Per bezoek is het aantal paren weergegeven dat een nieuw legsel heeft en het aantal nesten met eieren of kuikens dat er sinds het vorige bezoek aanwezig was (legsel oud).

in een proefvlak gevolgd en zien we dat de aantallen daarna dalen (figuur 2), maar ook dat heel lang nog nieuwe vestingen ontstaan. In 2013 verschenen bijvoorbeeld nieuwe legsels tot begin augustus en in totaal waren daar 42 nieuwe vestingen. Maar in de piekperiode waren er maar 20 legsels tegelijkertijd aanwezig. Ook hier dus veel herlegsels.

Verplaatsingen vertroebelen telresultaten

Omdat Zwarte Sterns en Visdieven na verlies van legsels op andere plekken kunnen gaan broeden zien we geregeld kolonies na 15 juni verschijnen waar ze eerder niet zaten. Ook op plekken waar meerdere kolonies aanwezig zijn, zoals op grotere eilanden (Visdief) en in poldersloten (Zwarte Stern), verplaatsen ze zich naar nieuwe plekken. Als we al die late nieuwe vestingen meetellen bij het totaal ontstaan er dus gemakkelijk dubbeltellingen.

Pleidooi voor gebruik tellingen in piekperiode (eind mei/begin juni)

We pleiten er dan ook voor om de aantallen broedparen van Zwarte Sterns en Visdieven zoveel mogelijk te baseren op tellingen in de periode waarin de meeste nesten bezet zijn. Bij Zwarte Stern is dat eind mei/begin juni en bij Visdief van eind mei tot half juni. In deze periode hebben de meeste paren nesten, inclusief de vogels die laat aankomen, en is er de minste vertroebeling door hervestigingen. Uiteraard zijn er soms logistieke redenen (denk aan moeilijk bereikbare locaties) waardoor een telling in de meest optimale periode onmogelijk is. Vermijd echter tellingen na 15 juni, omdat het risico op verplaatsingen dan steeds groter wordt. Als er ineens een mooie nieuwe kolonie ontstaat na 15 juni, is het van belang dat te melden bij het doorgeven van de aantallen, zodat die niet automatisch bij het landelijke of regionale totaal worden gerekend (voor gebiedsmonitoring zijn dergelijke resulta-

ten uiteraard wel waardevol). Ook binnen een kolonie moeten paren die na 15 juni beginnen niet opgeteld worden bij eerder begonnen paren. Tel je een kolonie vaker, voer dan steeds per teldatum de resultaten in, en niet alleen het eindresultaat (via de nieuwe kolonie-invoer is het gemakkelijker om aantallen per bezoek in te voeren). Als (ook) het broedsucces wordt vastgelegd, is het uiteraard belangrijk om het aantal uitgevlogen jongen te baseren op alle gevolgde broedparen, inclusief herlegsels en late paren.

- **Jan van der Winden (Jan van der Winden Ecology) & Joost van Bruggen (Sovon)**

> *Bekijk de telrichtlijnen op sovon.nl/visdief en sovon.nl/zwarte-stern*